

ความรู้ ทัศนคติ และ การปฏิบัติในการป้องกันโรคเอดส์ของผู้ใช้สารเสพติด

เพ็ญพักตร์ อุทิศ¹, อรรถพล สุคนธารภรณ์ ณ พัทลุง², ดร.นี ภู่ข่าว³, จิตรา อ่อนน้อม⁴
พัชราวดัย กนกจารยา¹, กิติยา พรมอ่อน⁵

¹ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ² คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

³ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, ⁴ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข,

⁵ ศูนย์วิจัยเศรษฐศาสตร์สาธารณสุขและการประเมินผล คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ความสำคัญ : ผู้ใช้สารเสพติดเป็นประชากรกลุ่มนึงซึ่งจัดอยู่ในประชากรกลุ่มที่เสี่ยงสูง (Most at risk population) โดยเฉพาะผู้ใช้สารเสพติดด้วยวิธีการฉีดซึ่งมีโอกาสติดหรือแพร่เชื้อเชื้อไว้ทั้งจากการใช้อุปกรณ์การเสพยาร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ใช้ถุงยางอนามัยจากนี้ข้อจำกัดในการตีตราจากสังคมอาจเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประชากรกลุ่มนี้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสุขภาพได้น้อย ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการประเมินความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการป้องกันโรคเอดส์ของผู้ใช้สารเสพติดเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในการรณรงค์ให้ความรู้ที่เหมาะสมรวมทั้งการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้ประชากรกลุ่มนี้มีทัศนคติที่ดี และ มีการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

วัตถุประสงค์: เพื่อประเมินความรู้ ทัศนคติ และ การปฏิบัติในการป้องกันโรคเอดส์ของผู้ใช้สารเสพติดในประเทศไทย

วิธีการศึกษา : เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง ประชากร คือ ผู้ใช้สารเสพติดซึ่งได้รับบริการจากโครงการลดอันตรายจากการใช้ยาเสพติดและลดผลกระทบจากการติดเชื้อเชื้อไว้ในผู้ใช้ยาเสพติดที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากคณะกรรมการขับเคลื่อนการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์ของประเทศไทย จำนวน 4 โครงการ โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 530 คน ได้รับการเลือกแบบบังเอิญตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละโครงการ จากพื้นที่ 9 จังหวัด ได้แก่ สงขลา ตรัง เชียงราย เชียงใหม่ ขอนแก่น อุดรธานี สมุทรปราการ ปทุมธานี และ กรุงเทพมหานคร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความรู้เรื่องโรคเอดส์ตามตัวชี้วัด 5 ข้อของUNGASS และแบบสอบถามทัศนคติและการปฏิบัติในการป้องกันโรคเอดส์ ซึ่งการศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมของมหาวิทยาลัยมหิดล

ผลการศึกษา: กลุ่มตัวอย่าง มีอายุเฉลี่ยคิดเป็น 34.39 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสโสด คือจำนวน 341 คน คิดเป็น 66.1% รองลงมา มีสถานภาพสมรสคู่ จำนวน 189 คน คิดเป็น 33.9 % สำหรับการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ 35.6% รองลงมา มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็น 25.9% ส่วนในเรื่องการประกอบอาชีพนั้น พบร่วมกัน ทั้งนี้ พบว่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็น 60.6 % เป็นนักเรียน/นักศึกษา 3.6% และ เป็นผู้ที่ไม่มีอาชีพ/แม่บ้าน 7.6% ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่าครอบครัวของตนมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 300 – 32,000 บาท โดยมีค่าเฉลี่ยของรายได้คิดเป็น 12,172.75 บาทต่อเดือน ซึ่งเมื่อพิจารณาในแบ่งของความเพียงพอของรายได้แล้วพบว่าส่วนใหญ่ คือ 32.8% ให้ข้อมูลว่ามีรายได้เพียงพอใช้แต่ไม่มีเหลือเก็บ ในเรื่องความรู้เรื่องเอดส์ ส่วนใหญ่คือ 70.1% ของกลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามถูกต้องทั้ง 5 ข้อ ตามตัวชี้วัดของUNGASS โดยมีทัศนคติเรื่องโรคเอดส์ในระดับปานกลาง และ ดี คิดเป็น 66.8% และ 28.7% ตามลำดับ สำหรับความเสี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันโรคเอดส์ พบร่วมกัน 69.8% มีเพศสัมพันธ์ในรอบ 6 เดือนที่ผ่านมา โดยในจำนวนนี้มีถึง 18.6%

สรุป วิจารณ์ และ เสนอแนะ: แม้ว่าผู้ใช้สารเสพติดส่วนใหญ่จะมีความรู้ที่ถูกต้องและทัศนคติที่ดีในเรื่องโรคเอดส์ แต่ประชากรกลุ่มนี้ยังมีปัญหาการปฏิบัติในการป้องกันโรคเอดส์ ทั้งการไม่ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์ และการใช้อุปกรณ์เสพยาร่วมกับผู้อื่น จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมให้ผู้ใช้สารเสพติดมีการปฏิบัติ เพื่อป้องกันโรคเอดส์ที่ถูกต้อง และรักษาความมั่นใจโดยสนับสนุนการลดอันตรายจากการใช้สารเสพติดอย่างจริงจัง